
Wieliczka, gm. loco, woj. krakowskie, AZP 104-58

Informator Archeologiczny : badania 32, 290-291

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Prace inwestycyjne objęły obszar średniowiecznego centrum Wałbrzycha (głównie obszar założenia urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków pod nr 683 z dnia 08 grudnia 1977 roku), gdzie wcześniej odkrywano późnośredniowieczne nawarstwienia kulturowe. Obserwacjom archeologicznym poddano również wyloty ulic dochodzących do rynku. W toku prac badawczych zadokumentowano około 450 metrów profili wykopów. Duża część wykopów biegła wzdłuż starszych wykopów pod różnego rodzaju instalacje, stąd też stratygrafia nawarstwień była w dużej mierze zakłócona.

Najcenniejszym pod względem naukowym osiągnięciem badawczym było odkrycie w zachodniej części wykopu pod projektowaną w centrum rynku fontannę reliktyw późnobarokowego ratusza, wzniesionego w 1731 r., a zburzonego w 1857 r. Są to fragmenty murów fundamentowych jednego z pomieszczeń piwnicznych ratusza. Pomieszczenie to przykryte było sklepieniem kolebkowym, po którym zachował się fragment murowanego łuku.

Przy wschodniej pierzei rynku odkryte zostały, na bardzo małej głębokości (ok. 0,35 - 0,5 m poniżej dzisiejszego poziomu użytkowego rynku), cztery odcinki drewnianych rur wodociagowych, łączonych ze sobą żelaznymi łącznikami. Wcześniejsze prace ziemne prowadzone na wałbrzyskim rynku zakłóciły pierwotny przebieg wodociągu (niektóre z rur nie leżały *in situ*), nie można więc w pełni zrekonstruować dokładnego przebiegu wałbrzyskiego wodociągu, wstępnie datowanego na koniec XVIII i początek XIX w.

Teren objęty badaniami archeologicznymi, po dokonaniu analizy stratygrafii wykopów i wykonaniu dokumentacji naukowej, przekazano Inwestorowi. Do wałbrzyskiego Muzeum Okręgowego (obecnie Muzeum Miejskiego) przekazano drewniane rury wodociagowe.

Badania archeologiczne bliżej scharakteryzowane będą w publikacji autorów badań (K. Jaworski, B. Krukiewicz, *Rynek w Wałbrzychu. Badania w latach 1997-1999*, „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 42/2000, s. 269-289).

Materiały znajdują się w Muzeum Okręgowym w Wałbrzychu.

Badania zakończono.

Wąsowo, stan. 29, gm. Kuślin, woj. poznańskie, AZP 53-21/69 - patrz: mezolit

WIELICZKA, gm. *loco*, woj. krakowskie, AZP 104-58

- miasto, teren w pobliżu szybu górniczego „Seraf”, pochodzącego z 1440 r.

Nadzory archeologiczne, przeprowadzone w dniach od 11 do 23 marca, przez Kazimierza Regulę (Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka). Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 337 m².

Warstwa 0 - trylinka betonowa grubości 20 cm

Warstwa 1 - warstwa nasypiskowa grubości 70 cm

Warstwa 2 - sinobrunatna ziemia grubości 30 cm

Warstwa 3 - sinobiałe ił grubości 50 cm

Warstwa 4 - ciemnobrązowa ziemia ze szczątkami organicznymi, poniżej 170 cm od powierzchni gruntu (nawierzchni placu).

Odkryto: nowożytnie nawarstwienia kulturowe związane z istniejącym tutaj od 1440 r. szybem górniczym „Seraf”. Natrafiono na resztki obelkowania szybu, na głębokości 80 cm poniżej nawierzchni placu. Na poziomie 180 - 200 cm stwierdzono zarysy dwóch budowli ceglano-kamiennych z XVIII w., które najprawdopodobniej miały powiązania z w/w szybem, resztki bruku kamiennego, pionowo i poziomo ułożone belki i pole drewniane pochodzące z klety i urządzeń wyciągowych, z wcześniejszej fazy użytkowania szybu „Seraf”.

Zabytki ruchome to: kawałek grubej liny wyciągowej z łyka lipowego (z pobliża szybu), 6 monet miedzianych (boratynki Jana Kazimierza, krajcary austriackie, rumuńska bania z 1867 r.), fragment złotej pokrywy solniczki, przedmioty żelazne (gwoździe, raki, nóż), wyroby z kamienia (tralka), kości zwierzęce, cegły, żużle żelazne, obrobione kawałki drewna, szkło, plomba ołowiana, miedziany guzik, bryłka ołowiu z nacięciami itp.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Studiach i Materiałach do Dziejów Żup Solnych w Polsce”.

Badania nie będą kontynuowane.

Włocławek, st. 2, gm. *loco*, woj. włocławskie - patrz: późne średniowiecze

Ząbie, st. X, gm. Olsztynek, woj. warmińsko-mazurskie, AZP 28-61/15 - patrz: neolit

Zielona Góra, st. 18, wyk. VII, gm. *loco*, woj. zielonogórskie, AZP 62-14/31 - patrz: wczesne średniowiecze

ZIELONA GÓRA, st. 22, gm. *loco*, woj. zielonogórskie, AZP 62-14/44

- miasto nowożytne

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 28 września do 31 października przez Jarosława Lewczuka (Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Świdnicy). Finansowane przez Filharmonię Zielonogórską im. T. Bairda. Pierwszy sezon badań.

Prace prowadzono w związku z rozbudową Filharmonii Zielonogórskiej, budową Centrum Muzycznego Wschód-Zachód, przy Pl. Powstańców Wielkopolskich.

Kwerenda archiwalna wykazała, że na najstarszym zachowanym planie miasta (Plan Buttnera z 1784 roku) teren ten zajmowały łąki i ogrody. W pobliżu przepływała rzeka Łącza, obecnie skanalizowana.

W trakcie prac odsłonięto dobrze zachowany kanał, zbudowany z cegieł na zaprawie cementowej, częściowo wymoszczony deskami. Był to skanalizowany dawny ciek, nie odnotowany na planie Buttnera, ale odwzorowany na planie Zielonej Góry z roku 1896. Prowadził on z kierunku placu Kasprowicza do Łączy.

Drugim obiektem odsłoniętym podczas badań były fundamenty i jedna kondygnacja budynku o wymiarach 21,30 x 7,45 m. Fundamenty zbudowane z dużych nieociosanych kamieni, tworzących czworokątne w przekroju stopy, posadowione na parach drewnianych legarów. Powyżej fundamentów wznosiły się filary połączone w górze ceglanymi łukami. Najstarsza część budowli o wymiarach 14,00 x 7, 4,45 m miała 5 pomieszczeń (nr 1-4, 8), w późniejszym okresie dobudowano pomieszczenie nr 9, a pomieszczenia nr 5, 6, 7 - dostawiono najpóźniej.

Zasięg wykopu budowlanego ograniczył możliwość obserwacji od strony wschodniej. Z planu Zielonej Góry z roku 1896 i 1926 wynika, że budynek ten musiał być dłuższy (około 30 metrów) i zawierał prawdopodobnie większą liczbą pomieszczeń.

Z pozyskanego materiału ceramicznego (fragmenty naczyń glinianych, kamionkowych, porcelanowych, fajansowych i kafli oraz szkła i fragmenty fajek) można wnioskować, że obiekt użytkowany mógł być w XVIII i XIX w. oraz na początku XX w.

Odsłonięte wewnątrz obiektu pozostałości 2 beczek, systemu doprowadzającego wodę oraz resztek niebieskiej, żółtej i brązowej farby w warstwach namułu, świadczą iż była to farbiarnia lub zakład przeróbki czy uszlachetniania tkanin np. folusz.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym Środkowego Nadodrza w Świdnicy.

Badania nie będą kontynuowane.

Żagań, st. 29, wykop II, III, gm. *loco*, woj. zielonogórskie, AZP 69-12/12 - Patrz: późne średniowiecze